

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş-Bolyai Tudományegyetem Kolozsvár
1.2 Kar	Római Katolikus Teológia Kar
1.3 Intézet	Pasztorálteológia Intézet
1.4 Szakterület	Római Katolikus Teológia
1.5 Képzési szint	alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Teológiai licenciátus

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve		Egyházzene					
2.2 Az előadásért felelős tanár neve			Diósi Dávid				
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve			–				
2.4 Tanulmányi év	2018/19	2.5 Félév	I.	2.6. Értékelés módja	időszakos ellenőrzés	2.7 Tantárgy típusa	alap

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszámja)

3.1 Heti óraszám	5	melyből: 3.2 előadás	1	3.3 szeminárium/labor	2/1
3.4 Tantervben szereplő össz-óraszám	70	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	42
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					5
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					5
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portofóliók, referátumok, esszék kidolgozása					4
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					3
Vizsgák					7
Más tevékenységek: hangképzés					6
3.7 Egyéni munka össz-óraszámja	100				
3.8 A félév össz-óraszámja	70				
3.9 Kreditszám	4				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	• nincs
4.2 Kompetenciabeli	• nincs

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	• tábla, zongora, nyomtatott kották, énekeskönyv, CD-hanglemez
5.2 A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	• tábla, zongora, nyomtatott kották, énekeskönyv, CD-hanglemez

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> • Az egyházzene-kurzusok és szemináriumok főleg három fontosabb téma köré csoportosulnak: a gregorián énekekre, a népének és az orgonaismeret, amelyekből az első kettőre különösen nagy hangsúlyt fektetünk. • zeneelméleti ismeretek eljásátítása • minél szélesebb énekrepertoárt elsajátítsa • az orgona szerkezetének, valamint karbantartásának ismerete
Transzverzális kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> • az egyházzene szerepe a kultúrtörténetben • a liturgikus ismeretek elmélyítése

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	<ul style="list-style-type: none"> • az énekelt liturgia szépségének megcsillogtatása • a fontosabb egyházzenei repertoár megismerése
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	<ul style="list-style-type: none"> • a fontosabb egyházzenei repertoár begyakorlása • a gregorián ének általános megismertetése • az orgona szerkezetének és karbantartásának megismertetése

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
<i>Bevezetés a zene világába</i>	előadás, magyarázat, éneklés	
<i>A zene teológiája</i>	előadás, magyarázat, éneklés	
<i>Zeneelmélet</i>	előadás, magyarázat, éneklés	
<i>Orgonaismeret I: Az orgona története</i>	előadás, magyarázat, éneklés	
<i>Orgonaismeret II: Az orgona szerkezete</i>	előadás, magyarázat, éneklés	
<i>A gregorián ének I: Története</i>	előadás, magyarázat, éneklés	
<i>A gregorián ének II: Műfajai</i>	előadás, magyarázat, éneklés	
<i>A magyar népének & Erdélyi variánsok</i>	előadás, magyarázat, éneklés	
<i>Odrinárium I: Kyrie, Gloria, Credo</i>	előadás, magyarázat, éneklés	
<i>Orinárium II: Sanctus – Benedictus, Agnus Dei</i>	előadás, magyarázat, éneklés	
<i>Proprium: Introitus, Offertorium, Communio</i>	előadás, magyarázat, éneklés	
<i>Mária- Antifónák</i>	előadás, magyarázat,	<i>Alma Redemptoris, Ave</i>

	éneklés	<i>Regina caelorum, Regina caeli, Salve Regina</i>
<i>A sequentiák I.</i>	előadás, magyarázat, éneklés	<i>Veni Sancte Spiritus, Stabat mater</i>
<i>A sequentiák II.</i>	előadás, magyarázat, éneklés	<i>Victimae paschali, Lauda Sion, Dies irae</i>

Könyvészet

- DIÓSI, DÁVID: *Az orgona, a hangszerek királya*, in: Diósi, Dávid (szerk), *Cantate Domino*, Gyulafehérvár 1996, 9–56.
- DOBSZAY László: *A gregorián ének kézikönyve*, Bp. 1993.
- DOBSZAY, LÁSZLÓ: *A magyar népének I*, Veszprém 1995.
- JÁKI, SÁNDOR TEODÓZ: *Musica sacra I-II. Jegyzet a szemináriumok énekóráihoz*, h. n. & é. n.
- KUNZLER, MICHAEL, *Az Egyház liturgiája* (AMATECA 10), Szeged 2005.
- MEYER, HANS BERNHARD/ AUF DER MAUR, HANSJÖRG/ FISCHER, BALTHASAR/ HÄUBLING, ANGELUS/ KLEINHEYER, BRUNO (SZERK.): *Gottesdienst der Kirche. Handbuch der Liturgiewissenschaft 3: Gestalt des Gottesdienstes. Sprachliche und nichtsprachliche Ausdrucksformen*, Regensburg²1990. [röv. GDK 3]
- MICHELS, ULRICH: *Zene* (SH atlasz), Budapest 1994.
- PÉCSI, SEBESTYÉN: *Az orgona. Szerkezete és építése*, Budapest 1975.
- RAJECZKY, BENJAMIN: *Mi a gregorián?* Budapest 1981.
- ZÁSZKALICZKY, T.: *Az orgona képes krónikája*, Budapest 2008.

Ajánlott irodalom:

- ADELUNG, WOLFGANG: *Einführung in den Orgelbau*, Leipzig 1972.
- AGUSTONI, LUIGI: *Gregorianischer Choral*, in: H. MUSCH (Hrsg.), *Musik im Gottesdienst. Ein Handbuch zur Grundausbildung in der katholischen Kirchenmusik I: Historische Grundlagen – Liturgik – Liturgiegesang*, Regensburg 1983, 203–374. WILSON-DICKSON, Andrew: *A kereszténység zenéje* Bp. 1994.
- ANGSTER, JÓZSEF: *Angster. A pécsi orgonagyár és a család története*, Pécs 1993.
- BÁRDOS, KORNÉL (SZERK.), *Magyarország zenei története I-II.* 1988–1990.
- COMMUNIÓK KÖNYVE, Budapest 2002.
- DÁVID, ISTVÁN: *Műemlék orgonák Erdélyben*, Kolozsvár/ Budapest 1996.
- DICSÉRIJÉTEK AZ URAT! énekes-könyv, Gyulafehérvári Érsekség, 1993.
- *Die Kirchenmusik und das II. Vatikanische Konzil.* Referate der Kirchenmusikwoche in Graz. Herausgegeben von der Abteilung für Kirchenmusik an der Akademie für Musik und darstellende Kunst in Graz, Graz/ Wien/ Köln 1965.
- DOBSZAY LÁSZLÓ: *Bevezetés a gregorián énekbe* (A: Elmélet) Budapest 1995.
- DOBSZAY, LÁSZLÓ: „*Szent híd*”. A zsidó liturgikus ének és a gregoriánium kapcsolatai, in: *Magyar Egyházzene* 3/2 (1995/ 1996), 141–146.
- DOBSZAY, László: „*Tangitur in organi...*”, in: *Magyar Egyházzene* 7 (1999/ 2000), 209–212.
- DOBSZAY, László: *Az esztergomi rítus*, Újember, Budapest é. n.
- DOBSZAY, László: *Gondolkozó füzetek*, sorozat, Budapest
- DOBSZAY, László: *Jegyzetek a liturgiáról*, Budapest é. n.
- DOCUMENTA MUSICAE SACRAE. A szent zene dokumentumai X. Pius pápa *Motu Proprio*jától napjainkig. Malezi, 2005.
- DOMOKOS, Pál Péter: *Édes hazámnak akartam szolgálni*, Budapest 1980.
- DUMEA, CLAUDIU: *Cântul în liturgia romană. Muzica cerească și muzica pământescă*, in: *Dialog teologic* 7/14 (2004), 172–184.
- ÉNEKLŐ EGYHÁZ énekeskönyv, Budapest 1985.
- ENYEDI, P.: *Az orgonamise a Tridenti Zsinat előtt*, in: L. DOBSZAY/ PAPP ÁGNES (Szerk.), *Socia exultatione. A Rajeczky Benjamin születésének 100. évfordulóján tartott tudományos ülészek előadásai*, Budapest 2003, 253–269.
- *Erdélyi imádságos könyv* (szerk. Veress Ernő), Kolozsvár, 1948.
- FROTSCHER, G.: *Geschichte des Orgelspiels und der Orgelkomposition I*, Berlin⁴1978.
- GRADUALAE ROMANUM, Roma, 1972.
- GRADUALE TRIPLEX seu Graduale Romanum Pauli PP. VI cura recognitum & rhythmicis signis a solesmensibus

monachis ornatum neumis Laudunensibus (Cod. 239) et Sangallensibus (Codicum San Gallensis 359 et Einsidlensis 121) nunc auctum, Solesmis 1979

- GÜLKE, PETER: *Szerzetesek, polgárok, trubadúrok*, Bp. 1979.
- HOURLIER, JACQUES: *Entretiens sur la spiritualité du chant grégorien*, Solesmes 1985.
- JASCHINSKI, ECKHARD: *Musica sacra oder Musik im Gottesdienst?* Die Entstehung der Aussagen über die Kirchenmusik in der Liturgiekonstitution „Sacrosanctum Concilium“ (1963) und bis zur Instruktion „Musicam sacram“ (1967) (Studien zur Pastoralliturgie 8), Regensburg 1990.
- KINDL, WALTER: *Orga în Banat. Repere istorice*, Timișoara 2007.
- KLOTZ, H. *Az orgonáról* (fordította és kiegészítette Gergely Ferenc), Budapest ²1975.
- KODÁLY, Zoltán: *Utam a zenéhez*, Budapest 1969.
- KUNZLER, MICHAEL: *Liturge sein. Entwurf einer Ars celebrandi*, Paderborn 2007.
- KURZSCHENKEL, VINFRIDO: *Über die theologische Bestimmung der Musik*. Neuere Beiträge zur Deutung und Wertung des Musizierens im christlichen Leben, Roma 1968.
- LEHOTKA, GÁBOR: *Az én hangszerem: Az orgona*, Debrecen 1993.
- LIBER USUALIS Missae et Officii pro dominicis et festis cum cantu gregoriano ex editione Vaticana adamussim excerpto et rhythmicis signis in subsidium cantorum a Solesmensibus monachis diligenter ornato, Roma, 1957.
- MARKUS, ROBERT: *Nagy Szent Gergely és kora*, Budapest 2004
- METZ, FRANZ: *Te Deum Laudamus*. Contribuție la istoria muzicii bisericești din Banat. Beitrag zur Geschichte der Banater Kirchenmusik, București 1995.
- PACIK, RUDOLF: *Volksgesang im Gottesdienst*. Der Gesang bei der Messe in der Liturgischen Bewegung von Klosterneuburg (Schriften des Pius-Parsch-Instituts Klosterneuburg 2, herausgegeben von Johannes H. Emminghaus und Norbert W. Höslinger), Klosterneuburg 1977.
- RAINOLDI, FELICE: *Traditio canendi*, Roma, 2000.
- RATZINGER, JOSEPH: *Der Geist der Liturgie. Eine Einführung*, Freiburg/ Basel/ Wien 2000 (magy. ford. *A liturgia szelleme*, Budapest 2002).
- RIEMANN, HUGO: *Handbuch der Orgel* (Orgellehre), Berlin ⁶1922.
- SAVA, VIOREL: *Cântarea și arta bisericească în tradiția bizantină. Locul și semnificațiile lor în cadrul cultului divin*, in: *Dialog teologic* 7/14 (2004), 149–163.
- SCHMID, AMBROSIOUS (SZERK.): *Psalter für den Gottesdienst* mit Lobgesängen aus dem Alten und Neuen Testament, Stuttgart ³1975.
- SCHÜTZEICHEL, HARALD (SZERK): *Die Messe*. Ein kirchenmusikalisches Handbuch, Düsseldorf 1991.
- SOARE, EDUARD: *Muzica liturgică. Artă devenită rugăciune*, in: *Dialog teologic* 7/14 (2004), 134–148.
- SPĂTARIU, FLORIN: *Muzica în gândirea filozofico-teologică medievală*, in: *Dialog teologic* 7/14 (2004), 164–171.
- STOCKMEIER, W.: *Orgel und Liturgie im Lauf der Musikgeschichte*, in: *MuK* 69 (1997), 111–116.
- SZABOLCSI, BENEC: *A zene története*, Bp. 1999.
- SZIGETI, K.: *A középkori orgona, különös tekintettel a magyarországi emlékekre*, in: *Magyar Zene* 15 (1974), 186–201.
- SZIGETI, K.: *Az orgonaépítés története Magyarországon Budavár elestéig, 1541-ig*, in: *Magyar zenetörténeti tanulmányok Kodály Zoltán emlékezetére*, Budapest 1977, 263–286.
- SZIGETI, K.: *Orgonálás a középkori Magyarországon Budavár elestéig, 1541-ig*, in: *Magyar Zene* 16 (1975), 380–388.
- *Temetési szertartáskönyv*, Gyulafehérvár 2004.
- WAGNER, PETER: *Einführung in die gregorianischen Melodien. Ein Handbuch der Choralwissenschaft I: Ursprung und Entwicklung der liturgischen Gesangsformen bis zum Ausgange des Mittelalters*, Hildesheim/ Wiesbaden ⁴1962.
- WAGNER, PETER: *Einführung in die gregorianischen Melodien. Ein Handbuch der Choralwissenschaft II: Neumenkunde. Paläographie des liturgischen Gesanges nach den Quellen dargestellt und an zahlreichen Faksimiles aus den mittelalterlichen Handschriften veranschaulicht*, Hildesheim/ Wiesbaden ³1962.
- WAGNER, PETER: *Einführung in die gregorianischen Melodien. Ein Handbuch der Choralwissenschaft III: Gregorianische Formenlehre. Eine choralische Stilkunde*, Hildesheim/ Wiesbaden ²1962.
- WILSON-DIXON, A.: *A kereszténység zenéje*, Budapest 1994.

8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
<p>A következő repertoár begyakorlása:</p> <p>Missa Mundi-Kyrie (DU 411), Magyar Kyrie a LU XVI. miséje alapján (DU 412), Tropusos Kyrie (DU 413), Tropusos Kyrie (DU 415), Uram irgalmazz (DU 482), Dicsőség (DU 483), Hiszek az egy Istenben – Szigeti Kilián (DU 484₁), Szent vagy (DU 485), Isten Báránya (DU 487), Glória a LU XV. miséjéből (DU 421), Dicsőség a LU XV. miséjéből (DU 422), Sanctus – LU XVIII (DU 446), Agnus Dei – LU XVIII (DU 460),</p> <p>SZENT CECÍLIA MISE: Uram irgalmazz (DU 488), Szent vagy (DU 489), Isten Báránya (DU 490),</p> <p>MERCEDES-MISE (WERNER ALAJOS): Uram irgalmazz (DU 495), Dicsőség (DU 496), Szent vagy (DU 497), Isten Báránya (DU 498),</p> <p>MISSA LUX ET ORIGO (LU I): Kyrie (DU 471), Sanctus (DU 472), Agnus Dei (DU 473).</p> <p>MISSA CUM IUBILO (IN FESTIS BMV; LU IX): Kyrie (DU 479), Sanctus (DU 480), Agnus Dei (DU 481).</p> <p>MISSA ORBIS FACTOR (LU XI): Kyrie (DU 481 b),</p> <p>Requiem – Intr. (LU 1807; DU 332c), Salve regina – Ant. (LU 276),</p> <p>ANTIPHONAE B. MARIAE VIRGINIS (IN CANTU SIMPLICI): Alma Redemptoris (LU 277; DU 221b), Ave regina caelorum (LU 278; DU 222b), Regina caeli (LU 278; DU 223), Salve regina (LU 279; DU 225).</p> <p>Erdélyi variánsok: DU: 17, 26b, 28b, 30b, 36b, 42b, 44b, 46b, 85b, 167b, 235b, 287b, 168b, 224b, 237, 237b, 287c, 370</p>	<p>gyakorlás, éneklés, magyarázat</p>	
<p>A következő tételeket memoráliter: MISSA DE ANGELIS (LU VIII): Kyrie (DU 474), Gloria (DU 475), Credo – III. (DU 476), Sanctus (DU 477), Agnus Dei (DU 478);</p> <p>MISSA IN DOMINICIS ADVENTUS ET QUADRAGESIMAE (LU XVII): Kyrie (DU 481 c), Sanctus (DU 481 c₁), Agnus Dei (DU 481 c₂).</p>		
<p>Könyvészet</p> <ul style="list-style-type: none"> • DICSÉRIÉTEK AZ URAT! énekes-könyv, Gyulafehérvári Érsekség, 1993. • GRADUALAE ROMANUM, Roma, 1972. 		

- GRADUALE TRIPLEX seu Graduale Romanum Pauli PP. VI cura recognitum & rhythmicis signis a solesmensibus monachis ornatum neumis Laudunensibus (Cod. 239) et Sangallensibus (Codicum San Gallensis 359 et Einsidlensis 121) nunc auctum, Solesmis 1979
- LIBER USUALIS Missae et Officii pro dominicis et festis cum cantu gregoriano ex editione Vaticana adamussim excerpto et rhythmicis signis in subsidium cantorum a Solesmensibus monachis diligenter ornato, Roma, 1957.

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

- az énekelt liturgia ismerete
- a katolikus énekrepertoár elsajátítása
- az orgona karbantartásának kellő ismerete

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Az elsajátítandó anyag ismerete	időszakos ellenőrzés	10 %
		félévvégi írásbeli vizsga (elméletből)	30 %
	Interaktív jelenlét	Számontartás	10 %
10.5 Szeminárium / Labor	Az énekrepertoár ismerete	időszakos ellenőrzés	10 %
		félévvégi szóbeli vizsga (éneklés)	30 %
	Interaktív jelenlét	Számontartás	10 %
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
<ul style="list-style-type: none"> • a kurzusban leadott zeneelméleti anyag általános ismerete • a szemináriumok alatt, valamint egyéni munkával begyakorolt énekrepertoár eléneklése, esetlegesen a tanár segítségével 			
10.7 A parciális vizsga (félévközi zárthelyi dolgozat) formája			
–			
10.8 A félévi vizsga formája			
<p>A félévi vizsga írásbeli és szóbeli formában történik. Az írásbeli vizsga az előadások során kifejtett, azaz a tantárgy elméleti részéből, a szóbeli vizsga pedig a szemináriumok során elsajátított énekrepertoárból történik. Utóbbira az énekrepertoár nehézségi fokuk szerint, illetve műfaji kritériumok alapján csoportokba vannak szedve, mégpedig úgy, hogy minden egyes zenei tétel pontszámmal van ellátva, melyet, ha összeadunk, megkapjuk az elsajátítandó énekrepertoár összpontszámát. Vizsgára a diáknak az imént említett összpontérték min. 50 %-nak megfelelő anyaggal kell jelentkeznie, mégpedig úgy, hogy legalább egy-egy tétel mindegyik csoportból szerepeljen (a többi szabadon választható). A kiválasztott tételeket a diáknak a vizsga előtt írásban be kell nyújtania a vezetőtanárnak.</p>			
10.9 A vizsgatételsor ismertetésének legkésőbbi időpontja			
<ul style="list-style-type: none"> • a vizsgaszesszió kezdete 			
10.10 A szemináriummal kapcsolatos elvárások			
<ul style="list-style-type: none"> • aktív bekapcsolódás az énekgyakorlásba. 			

Kitöltés dátuma

2018.04.27.

Előadás felelőse

Dr. habil. Diósi Dávid

Szeminárium felelőse

Dr. habil. Diósi Dávid

Az intézeti jóváhagyás dátuma

2018.04.28.

Intézetigazgató

Dr. Oláh Zoltán